

ישראל חופשית

חינוך חופשי

מדריך פעולה לבניית מנהיגות הורית ליברלית-דמוקרטית

ד"ר ענת בביץ

למידע וכלים נוספים
באתר ישראל חופשית
לחצו כאן

תוכן עניינים

- 01 הגיע הזמן לפעולה!
- 02 מי מממן את החינוך?
- 03 רוצים לדעת מה האג'נדה של בית הספר שלכם? בדקו לאן הולך הכסף!
- 04 מהו תהליך קביעת תכנית העבודה של בית הספר ומי מאשר אותה?
- 05 האם יש להורים כוח?
- 06 מבנה ההנהגה ההורית בכל רשות מקומית
- 07 צעדים בבניית מנהיגות הורית ליברלית-דמוקרטית
- 08 כיצד צריכה הנהגת ההורים לפעול ברמה הבית-ספרית?
- 09 תפקידה של הרשות המקומית במערכת החינוך
- 10 כיצד יכולה הנהגת ההורים העירונית לפעול מול הרשות המקומית?
- 11 חינוך ליברלי-דמוקרטי בחוג המשפחה
- 12 סיכום: 12 הדיברות להורים הליברלים

01 הגיע הזמן לפעולה!

המסקנה:

עלינו לוודא אקטיבית שילדינו
יתחנכו ברוח **הערכים היקרים לליבנו.**

אבל מה לעשות? ואיך לעשות?

יש לך הרבה מה לעשות! הודות למדריך שבנתה ד"ר
ענת בביץ ואנחנו בישראל **חופשית** מנגישים כאן, מיד
תדעו כיצד המערכת עובדת ומה עליכם לעשות כדי
להטות אותה לכיוון הנכון.

החינוך הממלכתי הפך מזמן לכלי פוליטי בידי

הממשלות. כאשר מערכת החינוך היא זירת קרב
אידיאולוגית, יש מי שמנסה להטמיע בה ערכים של
לאומנות ומשיחיות, תוך רמיסת הערכים הליברליים
והדמוקרטיים.

כמו הרבה הורים אחרים, גם אתה, מודאגת ומבולבלת.

מסתבר שהמערכת שעליה סמכנו במשך שנים ארוכות
- בגדה באמוננו.

02 מי מממן את החינוך?

מערך הלימודים בבית הספר

תכנית הבסיס

כוללת שעות הוראה של מקצועות הלימוד: מתמטיקה, עברית, אנגלית, תנ"ך וכו'

תכניות ההעשרה

מערכת הגפ"ן

גמישות פדגוגית-ניהולית

מערכת התל"ן

תוכנית לימודים נוספת

ממומן ע"י ההורים, לפיכך יש להם השפעה רבה על אופן ניצולו

גם תוכנית הלימודים הבסיסית וגם מערכת הגפ"ן ממומנות ע"י משרד החינוך והרשות המקומית

02 מי מממן את החינוך?

כדי לרכוש שירותים ממערכת הגפ"ן, מקבל בית הספר תקציב ממשרד החינוך. בבתי ספר גדולים תקציב זה יכול להגיע למיליון ש"ח בכל שנת לימודים!

יש לה יותר השפעה
על תכני החינוך

גדל חלקה במימון
החינוך בעיר

ככל שהרשות המקומית
יותר חזקה כלכלית

ככל שהרשות מקומית משקיעה יותר בחינוך
היא משפיעה עליו יותר

03 רוצים לדעת מה האג'נדה של בית הספר שלכם?

בדקו לאן הולך הכסף

הכספים מכל מקורות המימון - משרד החינוך, הרשות המקומית וההורים - מרכיבים את תקציב בית הספר שעל בסיסו נבנית תכנית העבודה השנתית.

ההחלטות על אופן ניצול התקציב קובעות את תכנית העבודה השנתית של בית הספר.

תקציב הגפ"ן אינו משמש אך ורק לרכישת תוכניות פדגוגיות. ניתן להשתמש בתקציב הגפ"ן גם למטרות נוספות, לדוגמה:

← פיצול כיתות

← שכירת כוח הוראה נוסף

(כדי לתגבר את הלמידה במקצוע מסוים)

← רכישת שירותי הדרכה לצוות המורים

← שכירת יועצים ארגוניים לשם ביצוע שינוי

בית ספרי, ועוד...

חשוב!

04 כיצד נקבעת תכנית העבודה של בית הספר ומי מאשר אותה?

בוועדה המלווה, המאשרת את תוכנית העבודה ואת התקציב השנתי, יושבים:

נציגי הרשות המקומית
(ראש מינהל החינוך
העירוני או בא כוחו)

נציגי משרד החינוך
(המפקחת)

נציגי בית הספר
(המנהלת)

כאמור, תכנית העבודה השנתית של בית הספר מבוססת על תקציב בית הספר.

תכנית העבודה כוללת פירוט מדויק של מערכת השעות וכלל הפעילויות - כולל התכניות המועברות ע"י גופים חיצוניים, הטיולים, הסיורים הלימודיים וכו'.

הגוף הקובע את תכנית העבודה של בית הספר הוא הוועדה המלווה של בית הספר.

ומי לא שם? נציגי ההורים

04 כיצד נקבעת תכנית העבודה של בית הספר ומי מאשר אותה?

המסקנה: הורים שרוצים להשפיע צריכים:

בעבר השתתפו נציגי הורים בוועדה המלווה, אולם לפני מספר שנים, במעבר לרכישת שירותים ממערכת הגפ"ן, נגרע מקומם.

← מידע על תכנית העבודה השנתית של בית הספר

← מידע על מערכת הגפ"ן ואפשרויות רכישת

השירותים ממנה

← נוכחות נציגי הורים בוועדה המלווה

נראה שמשרד החינוך החליט לנצל את השינוי ולהוציא מהוועדה המלווה הורים העלולים לשאול יותר מדי שאלות.

בררו מתי מתכנסת הוועדה המלווה לקראת כל שנת לימודים, ועמדו על זכותכם להשתתף בה.

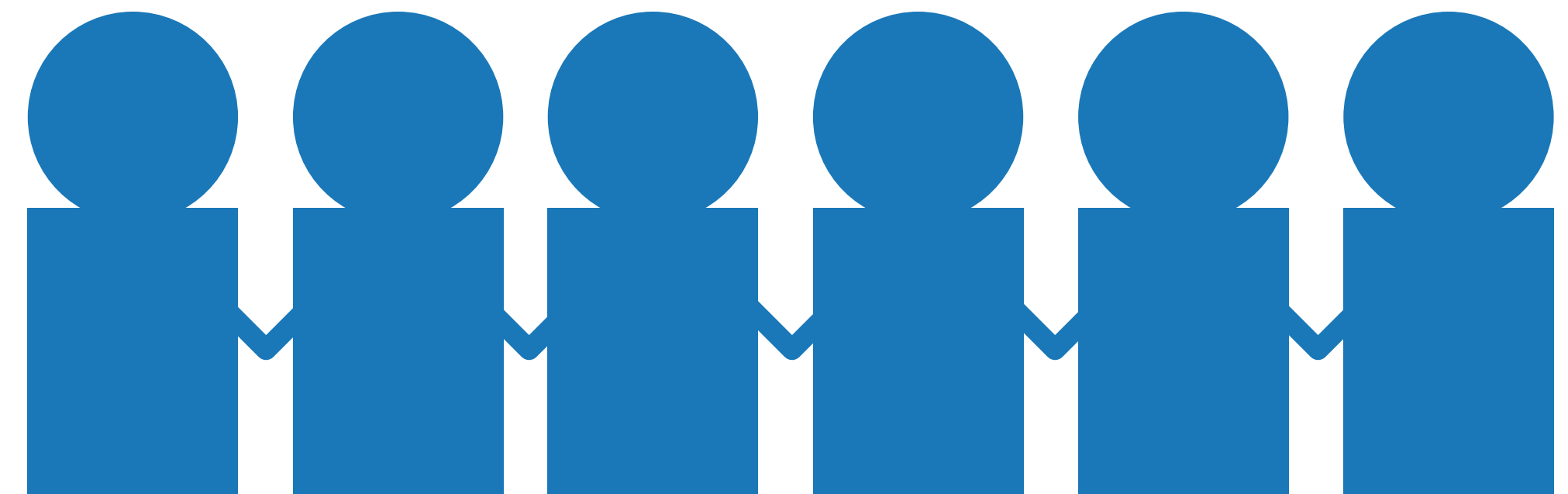
05 האם יש להורים כוח?

---

05 האם יש להורים כוח?

ההורים הם אחד המרכיבים המשמעותיים במערכת החינוך. כוח ההשפעה של ההורים על משרד החינוך הוא קטן, בייחוד כאשר הם בצד "הלא נכון" של המפה הפוליטית (מנקודת ראותו של שר החינוך).

כוח ההשפעה של ההורים ברמה המקומית הוא עצום:

- ↪ **מנהלי בתי הספר זקוקים לשיתוף פעולה עימם כדי להצליח בתפקידם**
- ↪ **ראש העיר וחברי מועצת העיר תלויים בתמיכתם של ההורים כבוחרים**

היכולת של הורה בודד להשפיע קטנה, אבל בנייה נכונה של מנהיגות הורית יכולה לייצר כוח חזק.

הנהגה הורית מוכוונת מטרה וחזקה יכולה לדרוש שקיפות מידע ושיתוף פעולה - הן מבית הספר והן מהרשות המקומית.

06 מבנה הנהגת ההורים בכל רשות מקומית:

נבחר ע"י חברי הנהגת ההורים הארצית

מורכבת מיושבי ראש ההנהגות העירוניות ברחבי הארץ

יו"ר

הנהגת ההורים הארצית

נבחר ע"י חברי הנהגת ההורים העירונית

מורכבת מיושבי ראש ההנהגות הבית-ספריות

יו"ר

הנהגת הורים עירונית

אמור להיבחר ע"י חברי ההנהגה הבית-ספרית

מורכבת מיושבי ראש הוועדים הכיתתיים

יו"ר

ההנהגה הבית-ספרית

נבחר ע"י חברי וועד ההורים הכיתת

נבחר ע"י הורי התלמידים בכיתה

יו"ר

וועד הורים כיתתי

ההנהגה העירונית עובדת
מול הרשות המקומית ולכן
הרכבה חשוב במיוחד

בפועל, במקרים רבים היו"ר
מתמנה ע"י מנהל.ת בית
הספר, שבוחר את ההורה
הנוח לו

07 צעדים בבניית מנהיגות הורית ליברלית-דמוקרטית:

1 הירתמו לפעילות בוועד ההורים ושכנעו את ההורים השותפים לעמדותיכם להירתם גם הם. וועדי הורים כיתתיים עם אג'נדה ליברלית-דמוקרטית הם בסיס הכוח של המנהיגות ההורית העירונית.

2 דאגו שיו"ר וועד הכיתה יהיה/תהיה הורה בעל אג'נדה ליברלית-דמוקרטית ומוכוונות מטרה - הקניית חינוך ליברלי דמוקרטי לילדי בית הספר.

3 עמדו על כך שיו"ר הנהגת ההורים הבית-ספרית יבחר ע"י נציגי ההורים, ושיהיה גם הוא בעלת-אג'נדה ליברלית דמוקרטית.

חשוב!

יו"ר ההנהגה הבית-ספרית הוא/היא דמות מפתח במנהיגות ההורית
זה האדם שנמצא בקשר שוטף עם הנהלת בית הספר,
וזה האדם שיישב בהנהגה העירונית.

08 כיצד צריכה הנהגת ההורים לפעול ברמה הבית-ספרית?

↩ בקשו גישה לפרוטוקול ההחלטות של הוועדה המלווה ולתכנית העבודה המלאה (הכוללת, כאמור, את כל שירותי הגפ"ן שנרכשו, את תכנית הטיולים וכל שאר הפעילויות).

↩ בקשו ממנהל.ת בית הספר לפרט מהו חזון בית הספר, וודאו שהוא מבוסס על ערכי מגילת העצמאות ועל ערכים ליברליים ודמוקרטיים.

↩ בקשו ממנהל.ת בית הספר להשתתף בישיבת הוועדה המלווה. אם תיענו בשלילה - פנו לרשות המקומית ודרשו שתאפשר את נוכחות נציגי ההורים בוועדה.

↩ הדגישו שנקודת המוצא שלכם היא **אמון בצוות בית הספר ורצון לתמוך בו**. אל תגיעו בגישה לעומתית. היו ענייניים ומוכווני מטרה.

שם המשחק הוא שקיפות ושיתוף פעולה

08 כיצד צריכה הנהגת ההורים לפעול ברמה הבית-ספרית?

זכותכם כהנהגת הורים לפסול תכניות שאינן מבוססות על הערכים שלכם

אל תאפשרו "למרוח" אתכם עם הנימוק שהפעילות כבר הוזמנה ויש התחייבות כספית. לעתים קרובות מאוד ניתן לבטל בכל שלב, וגם אם לא - עדיף להפסיד כסף מאשר להפקיר את ילדיכם לשוטפי מוח, למשיחיים ולהומופובים. **דרשו שכספי הגפ"ן והתל"ן ישמשו לקידום חינוך המבוסס על ערכיכם!**

חשוב!

↩ בקשו ממנהלת בית הספר הסברים על הערכים עליהם מבוססת ההוראה בבית הספר - הן בתכניות הבסיס והן בשאר הפעילויות. בררו מהם שיקולי הבחירה בכל פעילות.

↩ בדקו מי עומד מאחורי כל תוכנית גפ"ן (מידע על התוכניות השונות תוכלו למצוא באתרי האינטרנט של ארגוני חינוך דמוקרטים ליברליים. אזהרות מתוכניות "בתחפושת" תמצאו באתר **"חינוך חופשי"** של ישראל חופשית). מידע על תכניות מומלצות ניתן למצוא באתר

"משמר החינוך הממלכתי"

**בקשו לקיים שיח בית-ספרי
בסוגיות ערכיות כמו**

חופש, שוויון, זכויות הפרט

וסוגיות אקטואליות כמו

ההפיכה המשטרית, שיוויון בנטל

ועוד.

09 תפקידה של הרשות המקומית במערכת החינוך

- ↪ הרשות המקומית היא זו המנהלת בפועל את מערכת החינוך בעיר. ראש העיר ממנה את ראש מינהל החינוך, המייצג את השקפתו החינוכית.
  - ↪ קביעת חזון ויעדים למערכת החינוך בעיר אישור התקציב ותוכנית העבודה של כל בית ספר מימון פעילויות חוץ בית ספריות כמו לדוגמה חוגים ופעילויות באשכול פיס
  - ↪ **לרשות המקומית יכולת להשפיע על צביון החינוך בעיר בדרכים רבות:**
  - ↪ מינוי מנהלי בתי הספר התיכונים
  - ↪ הכנסת תכנים למערכת החינוך דרך **מערכת הגפ"ן**. מערכת הגפ"ן מחולקת לתכניות **גפ"ן ירוק** של משרד החינוך ו**לגפ"ן כחול**, הכולל יוזמות של הרשות המקומית.
  - ↪ אספקת שירותים לבתי הספר - לדוגמה, שירותי בינוי, הקובעים למעשה את מספר הכיתות בכל בית ספר וכתוצאה מכך את גודל הכיתות.
- הרשות המקומית מממנת חלק מתקציב הגפ"ן ולכן יכולה להכתיב מה ייעשה בכספה.**

מסקנה:

**ההשפעה על אופיו וצביונו של החינוך בעיר
מחייבת פעילות מול הרשות המקומית.**

להנהגת ההורים העירונית יש את הכוח לעשות זאת.

10 כיצד יכולה הנהגת ההורים העירונית לפעול מול הרשות המקומית?

היו ערים לכך שלהנהגת ההורים העירונית תפקיד חשוב וכוח פוליטי בהיותה הגוף המייצג את כל הנהגות ההורים בבתי הספר בעיר מול הרשות המקומית.

↩ בקשו לקבל את מסמך החזון והיעדים שהופץ ע"י ראש מינהל החינוך למנהלי בתי הספר בעיר. דרשו להיות מעורבים בניסוח מסמך זה.

↩ מותר לכם להפעיל לחץ על ראש/ת העיר, על מחזיק תיק החינוך ועל ראש/ת מינהל החינוך בעיר-**לקידום המטרות והערכים החשובים לכם.**

↩ בדקו עם ראשות העיריה והנהלתה מה עשו כדי שהחינוך בבי"ס בעיר יהיה בעל צביון ליברלי דמוקרטי.

↩ בקשו שמינהל החינוך יגבש נוהל למניעת כניסה של עמותות לאומניות, משיחיות או להט"בופוביות לבתי הספר הממלכתיים בעיר, או לחילופין, פעלו לגיבוש נוהל עירוני כזה דרך חברי המועצה בעיר.

ישראל חופשית מלווה נבחרי ציבור מקומיים במהלכים מעין זה, נשמח לסייע!

10 כיצד יכולה הנהגת ההורים העירונית לפעול מול הרשות המקומית?

1

בדקו האם העירייה הכניסה
תוכניות להקניית ערכים ליברלים
לגפ"ן הכחול.

2

בדקו איזה תוכניות ופעילויות
חוץ בית ספריות מקדמת
העירייה.

3

דרשו הגדלה של מעורבות הורים
בחינוך כמו השתתפות נציגי הורים
בוועדות המלוות המאשרות את
תוכניות העבודה של בתי הספר.

11 חינוך ליברלי-דמוקרטי בחוג המשפחה

ראשית, זכרו! חינוך מתחיל מהבית

↩ קיימו ארוחות משפחתיות והעלו בהן דיון בנושאים אקטואליים.

↩ הסבירו לילדיכם מושגים כמו זכויות הפרט, כפייה דתית, הדרת נשים, עריצות הרוב וזכויות מיעוט דרך דוגמאות מחיי היום יום שלהם.

↩ היו מעורים בחיי בית הספר של ילדיכם - שאלו אותם מה למדו ומי לימד.

↩ בדקו מה מהותה של פעילות בלתי פורמלית, פנים או חוץ בית ספרית, לפני שאתם מאשרים השתתפות.

↩ בדקו את ספרי הלימוד. אם זיהיתם אג'נדה לאומנית, משיחית, גזענית או שוביניסטית - פנו להנהגת ההורים הבית ספרית כדי שתסב את תשומת לב ההנהלה.

רוצים לעשות שינוי? אל תפעלו לבד!

**פעילות אינדיבידואלית של הורים עלולה ליצור כאוס ולחטוא למטרה.
פעלו דרך וועדי הכיתות וההנהגה הבית-ספרית והשפיעו.**

12 הדיברות להורים הליברלים:

01 רוצים שילדיכם יקבלו חינוך ברוח הערכים שלכם? היו מעורבים, אל תסמכו על משרד החינוך.

02 התגייסו לבניית הנהגה הורית ליברלית. היכולת של ההורה הבודד להשפיע קטנה אבל מנהיגות הורית מלוכדת תייצר כוח חזק.

03 אל תפגינו יחס לעומתי לצוות בית הספר ולהנהלתו. הדגישו שנקודת המוצא שלכם היא אמון ורצון לחזק. היו ענייניים ומכווני מטרה.

04 כדי להשפיע אתם זקוקים למידע. דרשו מהנהלת בית הספר ומהמועצה המקומית שקיפות ומידע מפורט.

05 האג'נדה של בית הספר משתקפת באופן ניצול התקציב. על הנהגת ההורים הבית-ספרית לבחון ביסודיות את תקציב בית הספר ואת דרכי ניצולו בתוכנית העבודה המלאה.

06 תוכנית העבודה של בית הספר מאושרת בוועדה מלווה שבה יושבים נציגי משרד החינוך ונציגי הרשות המקומית. עמדו על השתתפות הורים בדיוני הוועדה המלווה.

07 וודאו שחזון בית הספר יכלול נאמנות למגילת העצמאות ולערכים ליברלים ודמוקרטים. בדקו כיצד מתבטא החזון בתוכנית העבודה הבית-ספרית.

12 הדיברות להורים הליברלים:

08 דרשו לבטל פעילויות המקדמות, בגלוי או בסמוי, אג'נדה המנוגדת לערכיכם.

09 חשוב שתדעו: הרשויות המקומיות מממנות חלק מתקציבי החינוך וממלאות תפקיד חשוב בקביעת צביון החינוך בעיר. דרשו מנבחרי הציבור המקומיים את מעורבותם בנושאי אלו.

10 דאגו להנהגת הורים עירונית חזקה. להנהגת ההורים העירונית תפקיד חשוב וכוח פוליטי משמעותי - זהו הגוף שמייצג אתכם מול הרשות המקומית.

11 וודאו שהרשות המקומית מחזקת את הערכים הליברליים והדמוקרטיים דרך מימון תכניות מתאימות ממערכת הגפ"ן, השתלמויות מנהלים ומורים והשפעה על תוכניות העבודה של בתי הספר.

12 זכרו שהחינוך מתחיל בבית.

למידע וכלים נוספים להשפעה על מערכת החינוך של ילדיכם

היכנסו לעמוד "חינוך חופשי"